

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

72. Quid gabella, & quotuplex.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

multum necessaria, habet quandam obligationem subuenien-
di necessitatibus aliorum, quamuis non grauibus, tunc, vt plu-
rimum, est veniale peccatū, saltem ex genere suo, nec in mor-
tale, nisi contra iustitiam, aut contra charitatem sit. Est ergo
auaritia, diuitiarum appetitus, voluntarius, & immoderatus.
De auaritia tractat S. Thom. 2. 2. q. 118. quæ est contraria iusti-
tiæ, charitati, & liberalitati.

Quid Gabella, & quotuplex.

CAPVT LXXII.

VT Auaritia in particulari consideretur, oportet ab es-
sæntia gabeliarum incipere. Videtur autem gabella
sic definiti posse: *Gabella est tributum publicum, à Principe
in communem vtilitatem exactum.* In hac definitione quatuor
sunt partes.

Prima est, *tributum*. Voco tributum id, quod aliquis dat, seu
contribuit, siue pecunia sit, siue pecunia æstimabile.

Secunda est, *publicum*: nam gabella non ab vno, aut altero
exigitur, sed à communitate.

Tertia est, *à Principe*. Per Principem, intelligo publicam po-
testatem: non enim est priuati hominis exigere gabellas, nisi
superioris potestatis, vt dicitur inferius.

Quarta est *in communem vtilitatem*: non enim gabella con-
tribuitur, nisi in bonum, & vtilitatem publicam: vnde, si dan-
tur aliquando ad Regis sustentationem, id est, quia Regis con-
seruatio vtilitas est publica. Vides in hac descriptione causam
materiale, efficientem, & finale. Materialis est, tributum;
efficientis, est Princeps, seu publica potestas: finis est, commu-
nis vtilitas. Multis modis potest, & solet diuidi gabella, de qui-
bus vide Sylu. verb. gabella, i. nec doctores sibi constant in his
nominibus; modi tamen, qui magis videntur in vsu, quatuor
sunt.

Primus modus, dicitur vectigal, à vehendo, quod ex merci-
bus, quæ inuehuntur in ciuitatem, soluitur. Fuit autem insti-
tutum istud tributum, ad expensas pro extractione pontium
& viarum, & ædificiorum communium, etiam ad Principum
sustentationem. Dicitur portorium, eo, quod in porta ci-
uitatis soluitur. Dicitur Italicè, Doana. Dicitur etiam peda-
gium.

Secun-

Secundus modus est, qui soluitur pro ducatu vitæ, vt homo securum habeat iter à larronibus; & dicitur guidagium, quod aliquando è mercibus, aliquando è sola persona soluitur.

Tertius modus est, qui soluitur ex his, quæ in ciuitate emuntur, & venduntur, & dici potest vocabulo restricto, gabella; defectu enim nominis, commune applicamus particulari.

Quartus modus, dicitur Italicè tallia, id est, summa aliqua, quam Princeps aliquando, pro occurrentibus necessitatibus, solet exigere ab inferioribus: hæc species, seu modi gabellæ videntur communiore, & magis in vsu esse.

De iustitia exigentis vectigalia.

CAPVT LXXIII.

Quatuor sunt necessaria, vt prima species Gabellæ iusta sit.

Primum est ex parte causæ efficientis, vt sit imposita ab Imperatore, vel Rege, vel Concilio generali; vel sit tam antiqua, vt memoriam vincat hominum. Ita habet in c. super quibusdam, de verb. signific. Cum Concilio Doctores intelligunt Papam, qui ex se potest exigere. Sub Rege, Tabie. & Armilla intelligunt ciuitates Italiæ, quæ mistum habent imperium, id est, in temporalibus nulli substant: vnde consequenter intelliguntur Dux Florentiæ, Dux Ferrariæ, & similes. Quando autem aliquis, absque facultate talium, noua imponit vectigalia, iniusta sunt; & excommunicatus est in Cœna Domini, qui, sine facultate, noua pedagia imponit. Etiam iniustum est, vetera augere; & aliqui volunt, etiam incurri excommunicationem prædictam. Tamen Armilla verb. gabella, §. 8. & Rosel. excommunicatione, quadragesimo quarto, §. 5. dicit, non incurri; quia ibi solum habetur, qui noua imponunt; poenæ autem sunt restringendæ. At, in contrarium est communis opinio, quam tenet Angel. verb. pedag. §. nono, & Syluest. excommunicatio. 8. §. 14. Nauarr. cap. 29. num. 58.

Secundum est, ex parte materiæ, super quam imponitur vectigal. Non enim de his, quæ in proprios vsus inuehantur,